

Vízió, gesztus, kísérlet

111 éves a magyar animációs művészet

Rövid művelődés- és szellemtörténeti bevezetővel indítanék. Rajz, sziluett, árnykép és vetítés, ezek alakváltozásai, megmozgatásuk – a barlangrajzoktól kezdve mindig kultuszaink és kultúránk fókuszában álltak, és ott is maradtak. Kiállításunk állítása: a magyar kortárs animációs film alig választható el a jelenkor képzőművészetétől. E terepen a kísérletező alkotók képi gondolkodása át- meg áthatja ezt az összetett műfajt.

Kultúránk kezdetéig visszatekintve gyakran idézzük Platón barlanghasonlatát: a parmenidészi „állandóság” és a hérakleitoszi „változás” metafizikus szintézisét. Platón példabeszédében a barlang leláncolt foglyai vetített árnyjátékból olvasták ki a világ valóságát. A víziót őreik torz hangokkal fokozták fel. Végül valakit kivezettek a barlangból, hogy körülnézhessen. Egyetlen ember megláthatta a valóságot, de visszatérve a barlangiak kinevették. A példázat több filozófiai levezetést, hatalmas irodalmat és megannyi praxist szült. Vendégkurátorunk M Tóth Éva az egyik, kísérletező filmeket összefogó és prezentáló részhez zseniálisan használja az *anima verité* fejezet-összefoglalást.

Az *animációs film* név műfaji ketrecbe préseli, leegyszerűsíti a fogalom mögé rejtett, valójában archaikus gyökerű képalkotás teljesség-karakterét. A művészi teremtés egyik legfontosabb törekvése/funkciója mindig is az analógiás mágia volt és talán az maradt máig. A képeken megjelenik a kezdet és a vég. Többször archaikus közléseikben a „szó/zene” hangalakjában, és maga a „dolog” képi-animált rajz formájában, az alkotó (mágus/sámán/művész) a művészetek varázserejével kísérti, kísérli meg a valóság megragadását. Mert hatni akar.

A reneszánsztól a legújabb korig ívelő folyamatot kínálta a Múcsarnok *Pillanatgépek* kiállítása (2009). Katalógusában Roberto Casati tanulmányához, *Az árnyékvetés művészetéhez* nyitóképként a Rembrandt-vetélytárs Hoogstraten *Árnyjáték* című metszetét mellékelte (1678), amelyet ő oktató-illusztrációnak szánt. A mai szcenográfia, valamint a köztéri spektákulum képzőművészeti eszköztárát villantotta fel már a *Látvány / magyar művészet színház és film között* c. kiállítás is (1998), amelynek akkor egyik kurátora lehettem.

A Múcsarnok a legutóbbi évtizedben is többször nagy figyelmet szentelt a modern és kortárs képzőművészetéhez, az azokhoz műfaji áthatásokkal kapcsolt törekvéseknek. Az *Illuminációk* című tárlaton központi szerepet kapott Korniss Dezső és Kovásznai György *Egy festő naplója* című, hatperces filmje, amely az emberi arc leegyszerűsített motívumából variált képsorokat. Kiállítása volt Orosz Istvánnak, Milorad Krstićnek, Jankovics Marcellnak, Kondor Attilának és a nemrég elhunyt David Lynch-nek – az ő fotói mellett a számunkra készített animációs filmje is szerepelt (2019). Az alkotók egyéni karakterű képei és markáns animációs munkái együtt kaptak főszerepet.

Az idén 111 éves a rendkívül gazdag és sikeres magyar animáció. És benne a kiállításunk filozofikus igényű, sokszor technikai bravúrral megszülető művei elválaszthatatlanok a képzőművészetektől. Öröm most több évtized kiemelkedő képzőművész-animációs kísérleti, karakterű szerzői filmes termést leszüretelni és publikum elé tárnai. A feladat Múcsarnoknak felemelő és nagy kihívás volt.

Szegő György
művészeti igazgató
Múcsarnok